

Anonymus Neveleti

Incipit Esopus.

Vt iuuet et prosit, conatur pagina presens:
Dulcius arrident seria picta iocis.
Ortulus iste parit fructum cum flore, fauorem
Flos et fructus emunt: hic sapit, ille nitet.
Si fructus plus flore placet, fructum lege. si flos
Plus fructu, florem. si duo, carpe duo.
Ne mihi torpentem sopiret inhercia sensum,
In quo peruigilet, mens mea mouit opus.
Vt messis precium de uili surgat agello,
Verbula sicca, deus, implue rore tuo.
Verborum leuitas morum fert pondus honestum,
Et nucleum celat arida testa bonum.

1. De gallo et iaspide

Dum rigido fodit ore fimum, dum queritat escam,
Dum stupet inuenta iaspide gallus, ait:
"Res uili preciosa loco natiue nitoris,
Hac in sorde iacens nil mihi messis habes.
Si tibi nunc esset qui debuit esse repertor,
Quem limus sepelit, uiueret arte nitor.
Nec tibi conuenio, nec tu mihi, nec tibi prosum,
Nec mihi tu prodes, plus amo cara minus."
Tu gallo stolidum, tu iaspide pulcra sophie
Dona notes. stolido nil sapit ista seges.

2. De lupo et agno

Est lupo, est agnus. sitit hic, sitit ille. fluentum
Limite non uno querit uterque siti.
In summo bibit amne lupo, bibit agnus in imo.
Hunc timor inpugnat uerba monente lupo:
"Rupisti potumque michi riuoque decorem."
Agnus utrumque negat se racione tuens:
Nec tibi nec riuo nocui. nam prona supinum
Nescit iter nec adhuc unda nitore caret.
Sic iterum tonat ore lupo: Michi dampna minaris.
Non minor, agnus ait. Cui lupo: Immo facis.
Fecit idem tuus ante pater sex mensibus actis.
Cum bene patrisses, crimine patris obi.
Agnus ad hec: Tanto non uixi tempore. Predo

Sic tonat: An loqueris, furcifer? huncque uorat.
Sic nocet innocuo nocuus, causamque nocendi
Inuenit. Hii regnant qualibet urbe lupi.

3. De mur[e] et rana

Muris iter rumpente lacu uenit obuia muri
Rana loquax et opem pacta nocere cupit.
Omne genus pestis superat mens dissona uerbis,
Cum sentes animi florida lingua polit.
Rana sibi murem filo confederat. audet
Nectere fune pedem, rumpere fraude fidem.
Pes coit ergo pedi, sed mens a mente recedit.
Ecce natant. trahitur ille, sed illa trahit.
Mergitur ut secum murem demergat. amico
Naufragium faciens naufragat ipsa fides.
Rana studet mergi, sed mus emergit et obstat
Naufragio. uires suggerit ipse timor.
Miluus adest, miserumque truci rapit ungue duellum.
Hic iacet, ambo iacent, uiscera trita fluunt.
Sic pereant, qui se prodesse fatentur et obsunt.
Discat in auctorem pena redire suum.

4. De cane et oue

In causam canis urget ouem. sedet arbiter, audit.
Reddat ouis panem uult canis, illa negat.
Pro cane stat miluus, stat uultur, stat lupus. instant,
Panem quem pepegit reddere, reddat ouis.
Reddere non debet, nec habet quid reddere possit.
Et tamen ut reddat, arbiter instat oui.
Ergo suum, licet instet hyemps, peruendit amictum,
Et boream patitur uellere nuda suo.
Sepe fidem falso mendicat inharcia teste,
Sepe dolet pietas criminis arte capi.

5. De cane carnem ferente

Nat canis. ore gerit carnem, caro porrigit umbram.
Vmbra coheret aquis. has canis urget aquas.
Spem carnis plus carne cupit, plus fenore signum
Fenoris. os aperit, sic caro spesque perit.
Non igitur debent pro uanis certa relinqui.

Non sua si quis auet, mox caret ipse suis.

6. De oue et capra et iuuenca et leone

Vt racione pari fortune munera sumant,
Sumunt fedus ouis capra iuuenca leo.
Ceruus adest. ceruum rapiunt. leo sic ait: Heres
Prime partis ero. nam michi primus honor.
Et michi defendit partem uis prima secundam,
Et michi dat maior tertia iura labor.
Et pars quarta meum, nisi sit mea, rumpit amorem.
Publica solus habet forcior, ima premens.
Ne fortem societ fragilis, uult fabula presens.
Nam fragili fidus nesciet esse potens.

7. De fure uxorem ducente

Femina dum nubit furi, uicinia gaudet.
Vir bonus et prudens talia uerba mouet:
Sol pepigit sponsam. Iouis aurem terra querelis
Perculit et causam, cur foret egra, dedit.
Sole necor solo. quid erit, si creuerit alter?
Quid paciar? quid aget tanta calorihyemps?
Hic prohibet sermo letum prebere fauorem,
Qui mala fecerunt uel mala facta parant.

8. De lupo et grue

Arta lupum cruciat uia gutturis osse retento.
Mendicat medicam multa daturus opem.
Grus promissa petit de faucibus osse reuulso.
Cui lupo: An uiuis munere tuta meo.
Nonne tuum potui morsu precipere collum?
Ergo tibi munus sit tua uita meum.
Nil prodest prodesse malis. mens praua malorum
Inmemor accepti non timet esse boni.

9. De duabus canibus

De partu querulam uerborum nectare plenam

Pro cane mota canis suscepit ede canem.
Hec abit, illa manet. hec cursitat, illa quiescit.
Huic tandem a partu rumpitur illa quies.
Illa redit reddique sua iura precatur.
Osserat hec aurem nec minus aure domum.
Plus prece posse minas putat. hec plus bella duobus.
Nescit posse minas plus prece, bella minis.
Cum dolor hanc armet, plus matrem filius armat;
Cedit sola gregi, causaque iusta perit.
Non satis est tutum mellitis credere uerbis.
Ex hoc melle solet pestis amara sequi.

10. De rustico et colubro

Dum niue candet humus, glacies dum sopit aquarum
Cursus, in colubrum turbida seuit hyemps.
Hunc uidet, hunc reficit hominis clemencia. uentum
Temperat huic tecto, temperat igne gelu.
Ore serit uirus coluber, sic toxicat edem.
Hospes ait colubro: Non rediturus abi.
Non exit coluber nec uult exire, sed heret
Amplectensque uirum sibila dira mouet.
Reddere gaudet homo nequam pro melle uenenum,
Pro fructu penam, pro pietate dolum.

11. De asino et apro

Audet asellus aprum risu temptare proteruo,
Audet inhers forti dicere: Frater aue.
Vibrat aper pro uoce caput. nam uerba superbit
Reddere, sed dentem uix tenet ira trucem.
Sus tamen ista mouet: Vilem dens nobilis escam
Spernit. desidia tutus es ipse tua.
Non debet stolido ledi prudencia risu,
Nec stolidus doctum debet adire iocis.

12. De mure urbano et rustico

Rusticus urbanum mus murem suscipit ede,
Commodat ad mensam, mensaque mente minor.
In mensa tenui satis est inmensa uoluntas.
Nobilitat uiles frons generosa dapes.
Facto fine cibis urbanum rusticus audit.

Vrbani socius tendit in urbis opes.
Ecce penu subeunt, inseruit amicus amico,
Inuigilat mense, fercula mensa gerit.
Emendat conditque cibos clemencia uultus,
Conuiuam saciat plus dape frontis honor.
Ecce sere clauis immurmurat, hostia latrant.
Ambo timent, fugiunt ambo, nec ambo latent.
Hic latet, hic latebras cursu mendicat inepto.
Assuitur muro reptile muris honus.
Blanda penu clauso parcit fortuna timori.
Ille tamen febrit, teste tremore timet.
Exit qui latuit, timidum sic lenit amicum:
Gaude, carpe cibos, hec sapit esca fauum.
Fatur qui timuit: Latet hoc in melle uenenum,
Fellitumque metu non puto dulce bonum.
Quam timor obnubit, non est sincera uoluptas.
Non est sollicito dulcis in ore fauus.
Rodere malo fabam, quam cura perpete rodi,
Degenerare cibos cura diurna facit.
Hijis opibus gaude, qui gaudes turbine mentis.
Pauperiem ditet pax opulenta michi.
Hec bona solus habe, que sunt tibi dulcia soli.
Det precium dapibus uita quieta meis.
Finit uerba, redit. preponit tuta timendis,
Et quia summa timet, tucius ima petit.
Pauperies si leta uenit, tutissima res est.
Tristior immensas pauperat usus opes.

13. De uulpe et aquila

Dum uulpes aquilam pro rapta prole perungit
Melle precum, predam reddere nescit auis.
Preda gemit nidique timet cibus esse gulosi,
Sed redimit natos utilis arte parens.
Arboreum zonat stipulis et uimine truncum,
In stipulam docto dirigit ore facem.
In pullos aquile coniurat copia fumi.
Hunc tamen et uulpem prouida pacat auis.
Non sit qui studeat, quia maior, obesse minori,
Cum bene maiori possit obesse minor.

14. De aquila et testudine

Pes aquile, predo testudinis, aera findit.
Hanc sua conca tegit, cornua longa latent.

Hoc monitu cornix aquilam premunit ineptum:
Fers onus. at fiat utile, crede michi.
Quod geris in conca, cibus est. tibi surripit illum
Conca cibum. concam frange cibusque cadet.
Vt concam lanies, pro uiribus utere sensu.
Hanc, si celsa cadat, saxea franget humus.
De se stultus homo subuersus turbine lingue
Corruit et fortes ista procella rapit.

15. De uulpe et coruo

Vulpe gerente famem coruum gerit arbor et escam
Ore gerens coruus uulpe loquente silet.
Corue decore decens, cingnum candore parentas.
Si cantu placeas, plus aue quaque places.
Credis auis picteque placent preludia lingue.
Dum canit ut placeat, caseus ore cadit.
Hoc fruitur uulpes, insurgunt tedia coruo.
Asperat in medio dampna dolore pudor.
Fellitum patitur risum, quem mellit inanis
Gloria. uera parit tedia falsus honor.

16. De leone et apro et tauro et asello

Irretit miserum grauitas annosa leonem,
Inglaciat corpus corque senile gelu.
Instat aper, pensat ueteri pro uulnere uulnus.
Frontis eum telo taurus utroque fodit.
Sequit asellus inhers et frontem calce sigillat.
Hec solo gemitu uindicat acta leo.
Omnia que uici, me uincunt omnia. dormit
Vis mea, dormit honor, dormit honoris opus.
Cui nocui, nocet ille michi, multisque pepercit,
Qui michi non parcunt, pro pietate nocent.
Hunc timeat casum, qui se non fulsit amico,
Nec dare uult felix, quam miser optat opem.

17. De asino et catulo et domino

Murmuris et caude studio testatus amorem
Nunc lingua catulus, nunc pede palpat herum.
Gaudet herus comitque canem comitemque ciborum
Efficit. alludit turba ministra cani.

Arte pari similesque cibos similemque fauorem
Lucrari cupiens inquit asellus inhers:
Me catulo prefert uite nitor, utile tergum,
Nec placeo fructu, sed placet ille ioco.
Ludam. lude places. sic ludit tempore uiso,
Vt ludo placeat, ludit et instat hero.
Blandiri putat ore tonans, humerisque priorum
Pressis mole pedum se putat esse pium.
Clamat herus. uult clamor opem. subit ordo clientum.
Multa domat multo uerbere claua reum.
Quod natura negat, nemo feliciter audet.
Displicet imprudens, unde placere putat.

18. De leone et mure

Frigida sopito blanditur silua leoni.
Cursitat hic murum ludere prompta cohors.
Pressus mure leo murem rapit. ille precatur,
Ille precem librat, supplicat ira preci.
Hec tamen ante mouet animo: Quid mure perempto
Laudis emes? summos uincere parua pudet.
Si nece dignetur murem leo, nonne leoni
Dedecus et muri ceperit esse decus?
Si uincat minimum summus, sic uincere uinci est.
Vincere posse decet, uincere crimen habet.
Sit tamen esse decus, sit laus sic uincere, laus hec
Et decus hoc minimo fiet ab hoste minus.
De precio uicti pendet uictoria. uictor
Tantus erit, uicti gloria quanta fuit.
Mus abit et grates reddit, si reddere possit
Spondet opem. solus fit mora parua dies.
Nam leo rete subit nec prodest uiribus uti,
Sed prodest querulo murmure dampna loqui.
Mus redit, hunc reperit, cernit loca, uincula rodit,
Hac ope pensat opem. sic leo tutus abit.
Rem potuit tantam minimi prudencia dentis,
Cui leo dans ueniam se dedit ipse sibi.
Tu qui summa potes, ne despice parua potentem.
Nam prodesse potest, si quis obesse nequit.

19. De miluo egrotante

Morbi mole iacet miluus matremque precatur,
Vt superis pro se det sacra detque preces.
Mater ait: Mi nate, deos et sacra deorum

Lesisti. recolunt inopia facta dei.
Criminis ultores pensant pro crimine penam.
Cum sacra turbares, pena timenda fuit.
Te cogit timor esse pium, te pena fidelem.
Hic timor, hec pietas cum nece sera uenit.
Qui maculat uitam, mundas cur incolit aras?
Quem sua facta premunt, cur aliena leuant?

20. De hyrundine aues monente

Vt linum pariat de lini semine semen
Nutrit humus, sed aues tangit hyrundo metu.
Hic ager, hoc semen nobis mala uincla minatur,
Vellite pro nostris semina sparsa malis.
Turba fugit sanos monitus uanosque timores
Arguit. exit humo semen et herba uiret.
Rursus hyrundo monet instare pericula. rident
Rursus aues. Hominem placat hyrundo sibi,
Cumque uiris habitans cantu blanditur amico.
Nam preuisa minus ledere tela solent.
Iam metitur linum, iam fiunt recia, iam uir
Fallit aues, iam se conscia culpat auis.
Vtile consilium qui spernit, inutile sumit.
Qui nimis est tutus, recia iure subit.

21a. [Qualiter Attici elegerunt sibi regem]

Fabula nata sequi mores et pingere uitam,
Tangit quod fugias quodue sequaris iter.
Rege carens nec regis inops, sine rege nec exlex,
Absque iugo gessit attica terra iugum.
Libertas errore carens se sponte coegit
Et pudor ob legem forcior ense fit.
Ne libitum faceret, regem plebs libera fecit,
Et que non potuit pellere iussa tulit.
Rex cepit lenire truces, punire nocentes,
Queque leuanda leuans, queque premenda premens.
Hos honerat nouitas. ciues in lege nouelli,
Quod leuiter possent, uix potuere pati.
Vrbem triste iugum querula ceruice ferentem
Esopus tetigit, consona uerba mouens:

21b. De ranis a Ioue querentibus regem

Cum nichil auderet ludentes ledere ranas,
Supplicuere Ioui, ne sine rege forent.
Iupiter huic uoto risum dedit. Ausa secundas
Rana preces subitum sensit in amne sonum.
Nam Ioue dante trabem, trabis ictu flumine moto,
Demersit subitus guttura rauca timor.
Placito rediere metu, uidere tigillum,
Stando procul regem pertimuere suum.
Vt nouere trabem per se non posse moueri,
Pro duce fecerunt tercia uota Ioui.
Ira iouem mouit, regem dedit, intulit ydrum.
Ydrus hiante gula cepit obire lacum.
Clamitat ecce lacus: Morimur, pie Iupiter, audi,
Jupiter, exaudi! Iupiter, affer opem!
Nos sepelit uenter, nostri sumus esca tyranni.
Aufer cedis opus, redde quietis opes.
Ille refert: Emptum longa prece ferte magistrum.
Vindicet eternus ocia spreta metus.
Omne boni precium nimio uilescit in usu,
Fitque mali gustu dulcius omne bonum.
Si quis habet quod habere decet, sit letus habendo.
Alterius non sit. qui suus esse potest.

22. De accipitre et columbis

Accipitrem milui pulsorum bella columbe
Accipiunt regem. rex magis hoste nocet.
Incipiunt de rege queri, quod sanius esset
Milui bella pati, quam sine Marte mori.
Si quid agas, prudenter agas et respice finem.
Ferre minora uolo, ne grauiora feram.

23. De fure et cane

Fure uocante canem pretense munere panis,
Spreto pane mouet talia uerba canis:
Vt sileam, tua dona uolunt, furtisque laborant
Esse locum. panem si fero, cuncta feres.
Fert munus mea dampna tuum, latet hamus in esca.
Me priuare cibo cogitat ipse cibus.
Non amo nocturnum panem plus pane diurno,
Aduena plus noto non placet hostis hero.
Non rapiet nox una michi bona mille dierum,
Nolo semper egens esse, semelque satur.

Latratu tua furta loquar, nisi sponte recedas.
Hic silet, ille manet. hic tonat, ille fugit.
Si tibi quid detur, cur detur respice. si des,
Cui des, ipse nota, teque, gulose, doma.

24. De lupo et sue

Vult lupo ut pariat maturum succula fetum,
Seque noui curam spondet habere gregis.
Sus ait: Hac cura careas, michi nolo ministres.
Horrent obsequium uiscera nostra tuum.
I procul ut tutos liceat michi fundere fetus.
I procul et pietas hec erit apta michi.
Pro natis natura iubet timuisse parentem.
Fine dato uerbis hic abit, illa parit.
Tempore non omni non omnibus omnia credas.
Qui misere credit, creditur esse miser.

25. De terra parturiente murem

Terra tumet. tumor ille gemit gemituque fatetur
Partum. pene perit sexus uterque metu.
Cum tumeat tellus, monstrat se monstra daturam.
Horrent et trepidant et prope stare cauent.
In risum timor ille redit, nam turgida murem
Terra parit. iocus est quod timor ante fuit.
Sepe minus faciunt homines, qui magna minantur.
Sepe gerit nimios causa pusilla metus.

26. De agno et lupo

Cum grege barbato dum ludit iunior agnus,
Tendit in hunc menti dissona uerba lupo:
Cur olidam munda sequeris plus matre capellam?
Lac tibi preberet dulcius ipsa parens.
Est prope, festina, matrem pete, munera matris
Lac bibe. nam seruat ubera plena tibi.
Agnus ad hec: Pia capra michi lac dulce propinat,
Me uice matris alit, me uice matris amat.
Non michi, sed domino prodest me uiuere. uiuo
Vt metat in tergo uellera multa meo.
Ergo michi prestat nutriri lacte caprino,
Quam lac matris habens mergar in ore tuo.

Omnes uincit opes securam ducere uitam.
Pauperius nichil est, quam miser usus opum.
Nil melius sano monitu, nil peius iniquo.
Consilium sequitur certa ruina malum.

27. De cane uetulo

Armauit natura canem pede, dente, iuuenta.
Hinc leuis, hinc mordax, fortis et inde fuit.
Tot bona furatur senium, nam robore priuat
Corpus, dente genas, et leuitate pedes.
Hic leporem prendit, fauces lepus exit inhermes.
Elumbem domini uerberat ira canem.
Reddit uerba canis: Dum me pia pertulit etas,
Nulla meum potuit fallere preda pedem.
Defendit senii culpam laus ampla iuuenta.
Pro sene qui cecidit, facta priora uigent.
Nullus amor durat, nisi fructus seruet amorem.
Quilibet est tanti, munera quanta facit.
Magnus eram, dum magna dedi. nunc muscidus annis
Vileo, de ueteri mencio nulla bono.
Si laudas quod eram, quod sum culpae proteruum est.
Si iuuenem recipis, pellere turpe senem est.
Se misere seruire sciat, qui seruit iniquo.
Parcere subiectis nescit iniquus homo.

28. De leporibus et ranis

Silua sonat, fugiunt lepores, palus obuiat, herent.
Fit mora, respiciunt ante retroque, timent.
Dum librant in mente metus, se mergere pacti,
Se metui et ranas stagna subire uident.
Vnus ait: Sperare licet. non sola timoris
Turba sumus. uano rana timore latet.
Spem decet amplecti. spes est uia prima salutis.
Sepe facit metui non metuenda metus.
Corporis est leuitas et mentis inhercia nobis.
Ista fuge causam suggerit, illa fugam.
Sic metuat quicumque timet, ne mole timoris
Spe careat. grauis est spe fugiente timor.
Speret qui metuit. morituros uiuere uidi
Spe duce, uicturos spe moriente mori.

29. De lupo et edo

Capra cibum querens, edum commendat ouili,
Hunc illi solida seruat ouile sera.
Natum cauta parens monitu premunit amico,
Vt lateat, nec sit in sua dampna uagus.
Hic latet. ecce lupo mouet hostia, uoce capellam
Exprimit, ut pateant hostia clausa petit.
Sta procul, edus ait, caprizas gutture falso.
Cum bene caprizes, te procul esse uolo.
Quod mea sis mater, mentitur ymago loquendi.
Rimula, qua uideo, te docet esse lupum.
Insita natorum cordi doctrina parentum
Cum pariat fructum, sprete nocere solet.

30. De rustico et angue

Rustica mensa diu nutritum nouerat anguem.
Humanam potuit anguis amare manum,
Gracia longa uiri subitam mutatur in iram,
Ira per anguineum dirigit arma caput.
Vulneris auctor eget, se uulnere credit egenum.
Angui pro uenia supplicat. anguis ait:
Non ero securus, dum sit tibi tanta securis,
Dum cutis hec memorat uulnera scripta sibi.
Qui me lesit, item ledet, si ledere possit.
Expedit infido non iterare fidem.
Sed si te piguit sceleris, scelus omne remitto.
Nam gemitus ueniam uulnere cordis emit.
Qui primo nocuit, uult posse nocere secundo.
Que dedit infidus mella, uenena puto.

31. De ceruo et oue et lupo

Ceruus oui presente lupo sic intonat: Amplum
Vas tritici debes reddere, redde michi.
Sic iubet esse lupo, paret timor ista iubenti.
Namque die fixo debita spondet ouis.
Fit mora. ceruus ouem uexat de federe. ceruo
Inquit ouis: Non stant federa facta metu.
Me decuit cogente lupo quecumque fateri.
Me decuit fraudem pellere fraude pari.
Cum timor in promptu sedeat, promissa timoris
Arent. nil fidei uerba timentis habent.

32. De caluo et musca

Musca premit caluum. muscam uult cedere caluus.
Vt muscam feriat, se ferit. illa ridet.
Caluus ait: Te parca iubet uicina iocari.
Si ferior, rides. si feriare, cades.
Sospes ero decies ictus, semel icta peribis.
Est mea prompta michi gracia, surda tibi.
Iure potest ledi ludens, ut ledat. in illum,
Vnde breuis cepit lesio, magna redit.

33. De uulpe et ciconia

Vulpe uocante uenit, speratque ciconia cenam.
Fallit auem liquidus uulpe iocante cibus.
Cum bibat ista cibos, solum bibit illa dolorem.
Hic dolor in uulpem fabricat arma doli.
Sunt pauci mora parua dies, auis inquit: Hhabemus
Fercula que sapiunt. dulcis amica, ueni.
Hec uenit. hec uase uitreo bona fercula condit,
At solam recipit formula uasis auem.
Laudat opes oculo uasis nitor. has negat ori
Formula. sic geminat uisus odorque famem.
Sic uulpes ieiuna redit, sic fallitur audens
Fallere, sic telo leditur ipsa suo.
Quod tibi non faceres, alii fecisse cauebis.
Vulnera ne facias, que potes ipse pati.

34. De lupo et capite

Dum legit arua lupo, reperit caput arte superbum.
Hoc beat humanis ars preciosa genis.
Hoc lupo alterno uoluit pede, uerba resoluit:
O sine uoce genas, o sine mente caput!
Fuscat et extinguit cordis caligo nitorem
Corporis, est animi solus in orbe nitor."

35. De graculo et pauone

Graculus inuento picti pauonis amictu,
Se polit et socias ferre superbit aues.

Quem fore pauonem pauonis penna fatetur,
Pauonum generi non timet ire comes.
Pauo dolum sentit, falsi pauonis honorem
Increpat et domitam uerbere nudat auem.
Nuda latet, sociosque fugit, minuique pudorem
Sic putat. hanc duro corripit ore comes:
Ascensor nimius nimium ruit. aptus in imis
Est locus. hec leuis est, illa ruina grauis.
Qui plus posse putat sua quam natura ministrat,
Posse suum superans, se minus esse potest.
Si tibi nota satis nature meta fuisset,
Non uilis nec inops nec sine ueste fores.
Cui sua non sapiunt, alieni sedulus auceps
Qui non est rapiens, desinit esse quod est.

36. De mula et musca

Mula rapit cursum, nam mulam mulio cogit.
Mule Musca nocet uulnere siue minis:
Cur pede sopito cursum tempusque moraris?
Te premo, te pungo. pessima, curre leuis.
Mula refert: Quia magna sonas, uis magna uideri.
Nec tua facta nocent, nec tua uerba michi.
Nec te sustineo, sed eum, quem sustinet axis,
Qui mea frena tenet, qui mea terga ferit.
Audet in audacem timidus, fortique minatur
Debilis, audendi dum uidet esse locum.

37. De musca et formica

Musca mouens lites formicam uoce fatigat,
Se titulis ornat turpiter ipsa suis:
Torpes mersa cauis, leuitas michi queritur alis.
Dat tibi fossa domum, nobilis aula michi.
Delicie sunt grana tue, me regia nutrit
Mensa. bibis fecem, sed bibo lene merum.
Quod bibis, a limo sugis. michi suggerit aurum,
Quod bibo. saxa premis, regia certa premo.
Sede, cibus, potu, thalamo cum regibus utor,
Regine teneris oscula figo genis.
Non minus urentes mittit formica sagittas,
Et sua non modicum spicula fellis habent:
Ludo mersa cauis, nescit tua penna quietem.
Sunt michi pauca satis, sunt tibi multa parum.
Me letam uidet esse cauis, te regia tristem.

Plus michi grana placent, quam tibi regis opes.
Venatur michi farra labor, tibi fercula furtum.
Hec michi pax mellit, toxicat illa timor.
Mundo farre fruor, tu fedas omnia tactu.
Cum nulli noceam, cuilibet una noces.
Est mea parcendi speculum, tua uita nocendi.
Sunt mea que carpo, non nisi rapta uoras.
Vt comedas, uiuis. comedo, ne uiuere cessem.
Me nichil infestat, te fugat omnis homo.
Vnde petis uitam, rapitur tibi uita. palato
Dulcia uina bibens, fel necis acre bibis.
Si negat ala tibi uentoso uicta flabello,
Aut nece uinceris, aut semiuiua iaces.
Si potes estiui dono durare fauoris,
Cetera si parcant, non tibi parcit hyemps.
Dulcia pro dulci, pro turpi turpia reddi
Verba solent. odium lingua fidemque parit.

38. De lupo et uulpe

Respondere lupo de furti labe tenetur
Vulpes. causa uocat. hic petit, illa negat.
Simius est iudex. docti non errat acumen
Iudicis, archanum mentis in ore legit.
Iudicium figit: Poscis, quod poscere fraus est,
Visque fidem de re, quam negat ipsa fides.
Tu bene furta negas, te uite purior usus
Liberat. Hanc litem pax domat. ira cadit.
Simplicitas ueri fraus estque puerpara falsi.
Esse solent uite consona uerba sue.
Sordibus inbuti nequeunt dimittere sordes.
Fallere qui didicit, fallere semper amat.

39. De rustico et mustela

Preda uiri predo murum mustela precatur:
Da ueniam, debes parcere, parce michi.
Quod caret hoste domus, quod abest a sorde, fatetur
Esse meum, pro me te rogat, ergo faue.
Seruicio me redde tuo, michi redde laboris
Premia. pro dono sit mea uita michi.
Ille refert: Operum debetur gracia menti,
Non operi. gratum mens bona reddit opus.
Nemo, licet prosit, nisi uult prodesse, meretur.
Nam prodesse potest hostis obesse uolens.

Cum michi prodesses, michi non prodesse uolebas.
Hostibus ipsa meis et meus hostis eras.
Non michi monstra necans, sed eras tibi prouida soli.
Sic panem poteras rodere sola meum.
Pane meo pinguis michi da pinguedinis usum,
Dampnis penso necem, digna perire peri.
Nil honorat factum, nisi facti sola uoluntas.
Non operis fructum, sed noto mentis opus.

40. De rana et boue

Equari uult rana boui, tumet ergo. tumentis
Natus ait: Cessa, pre boue tota nichil.
Rana dolet meliusque tumet. premit ille tumentem:
Vincere non poteris, uicta crepare potes.
Tercius iratam uexat tumor. illa tumoris
Copia findit eam. guttura rupta patent.
Cum maiore minor conferri desinat et se
Consulat et uires temperet ipse suas.

41. De pastore et leone

Sollicitus prede currit leo. spina leonem
Vulnerat, offendit in pede mersa pedem.
Fit mora de cursu. leuitas inprouida lapsum
Sepe facit, leso stat pede turba pedum.
Vix egrum sinit ire dolor, saniemque fatetur.
Maior idem loquitur uulneris ipse color.
Cum ledit miseros fortuna, medetur eisdem.
Hoc est, cur medicum plaga leonis habet.
Nam leo pastorem reperit, pastorque leoni
Pro dape tendit oues. respuit ille dapes.
Supplicat et plagam tenso pede monstrat et illi
Orat opem. pastor uulnera soluit acu.
Exit cum sanie dolor et res causa doloris.
Hic blando medicam circuit ore manum.
Sospes abit meritique notas in corde sigillat.
Tempore deleri gracia firma nequit.
Hic leo uincla subit. Romane gloria prede
Hunc habet et multas miscet harena feras.
Ecce necis penam pastori culpa propinat,
Clauditur in mediis et datur esca feris.
Hunc leo presentit, petit hunc. timet ille, timentis
Hec fera blanditur. sperat, abitque timor.
Nil feritatis habens ludit fera, cauda resultat,

Dum fera mansuescit, se negat esse feram.
Hunc tenet, hunc lingit, pensatque salute salutem.
Nulla sinit fieri uulnera, nulla facit.
Roma stupet parcitque uiro parcitque leoni.
Hic redit in siluas et redit ille domum.
Non debet meritum turpis delere uetustas.
Accepti memores nos decet esse boni.

42. De leone et equo

Tondet equus pratum, petit hunc leo. causa leonem
Hec mouet, ut fiat esca leonis equus.
Inquit equo: Mi frater, aue, fruor arte medendi,
Et comes et medicus sum tibi. paret equus.
Sentit enim fraudem et fraudi fraude resistit,
Mente prius texens recia fraudis ait:
Quesitus placidusque uenis, te temporis offert
Gracia, te rogitat pes michi sente grauis.
Hic fauet, instat equo. subiecto uertice calcem
Inprimit et sopit membra leonis equus.
Vix fugit ille sopor, uix audet uita reuerti,
Vix leo colla mouens respicit. hostis abest.
Se leo sic dampnat: Pacior pro crimine penam,
Nam gessi speciem pacis et hostis eram.
Quod non es, non esse uelis. quod es, esse fatere.
Est male quod non est, qui negat esse quod est.

43. De equo et asino

Gaudet equus faleris, freno, sellaue superbit,
Ista quidem uestit aureus arma decor.
Obstat asellus equo. uicus premit artus asellum,
Vexat honus, tardat natus eundo labor.
Quod sibi claudit iter, sonipes inclamat asello:
Occurris domino, uilis aselle, tuo.
Vix tibi do ueniam de tanti crimine fastus,
Cui uia danda fuit libera, dignus eram.
Supplicat ille minis, nutatque timore silendo
Tucior et surda preterit aure minas.
Summus equi declinat honor. dum uincere certat,
Vincitur et cursum uiscera rupta negant.
Priuatur faleris, freno priuatur honesto.
Hunc premit assiduo reda cruenta iugo,
Huic tergum macies acuit, labor ulcerat armos.
Hunc uidet, inque iocis audet asellus inhers:

Dic, sodes, ubi sella nitens, ubi nobile frenum?
Cur est hec macies, cur fugit ille nitor?
Cur manet hic gemitus, cur illa superbia fugit?
Vindicat elatos iusta ruina gradus.
Stare diu nec uis nec honor nec forma nec etas
Sufficit, in mundo plus tamen ista placent.
Viue diu, sed uiue miser, sociosque minores
Disce pati. risum det tua uita michi.
Pennatis ne crede bonis, te nulla potestas
In miseros armet. nam miser esse potes.

44. De quadrupedibus et auibus

Quadrupedes pugnant auibus, uictoria nutat.
Spes honerata metu uexat utrumque gregem.
Linqvit aues que sumit auis de uespere nomen
Nec timet oppositi castra iuuare chori.
Armat aues aquile uirtus et uiribus inplet
Et monitu. torpet altera turba metu.
Amplexatur aues ulnis uictoria letis,
Pro titulo penam transfuga sumat auis.
Vellere nuda suo pro plumis uellera uestit,
Edictumque subit, ne nisi nocte uolet.
Non bonus est ciuis, qui prefert ciuibus hostem.
Vtiliter seruit nemo duobus heris.

45. De filomena et accipitre

Dum filomena sedet, studium mouet oris amenum
Sic sibi, sic nido uisa placere suo.
Inpetit accipiter nidum. pro pignore mater
Supplicat. alter ait: Plus prece carmen amo.
Nec prece nec precio, sed ameno flectere cantu
Me potes. Ille silet, dulcius illa canit.
Mente gemit, licet ore canat, mens eius acescit,
Cuius mellifluum manat ab ore melos.
Inpia fatur auis: Sordet modus iste canoris,
Et laniat natum, matre uidente, suum.
Mater obit, nec obire potest. sic uiuit, ut ipsam
Vincat uita necem, plus nece cladis habens.
Cor matris patitur plus nati corpore. corpus
Rodit auis rostro, cor fodit ense dolor.
Vestigat sua pena scelus. nam fraudibus uso
Aucupe fraudosam uiscus inescat auem.
Fine malo claudi mala uita meretur iniquus.

Qua capit insontes, se dolet arte capi.

46. De lupo et uulpe

Ditat preda lupum, ducit lupus ocia longo
Fausta cibo. uulpes inuidet, ista mouet:
Frater, aue. miror cur tanto tempore mecum
Non fueris. nequeo non memor esse tui.
Ille refert: Pro me uigilet tua cura, precari
Numina non cessas, ne mea uita ruat.
Fraude tamen munita uenis, falsoque uenenum
Melle tegis. dolor est copia nostra tibi.
Extorquere paras aliquid, furtumque minaris,
Sed mea furtiuam respuit esca gulam.
Spreta redit, spretam stimulat dolor, apta dolori
Fraus subit, ad pecorum transuolat illa ducem.
Hunc monet hijs uerbis: Tua gracia muneris instar
Sit michi, namque lupum dat mea cura tibi.
Hostem perde tuum. tuto iacet hostis in antro.
Vir fauet. antra petit, hic necat ense lupum.
Ista lupi consumit opes, sed floret ad horam
Vita nocens. Vulpes casse retenta gemit:
Cur nocui? nocet ecce michi nocuisse nociuo.
Iure cado, cuius concidit arte lupus.
Viure de rapto uitam rapit. inuidus instans
Alterius dampnis, in sua dampna redit.

47. De ceruo tibiis, et cornibus

Fons nitet argento similis. sitis arida ceruum
Huc rapit, haurit aquas, se speculatur aquis.
Hunc beat, hunc mulcet ramosa gloria frontis.
Hunc premit, hunc ledit tibia macra pedum.
Ecce canes, tonat ira canum. timet ille, timenti
Fit fuga. culpatis cruris adorant opem.
Silue claustra subit, cornu retinente moratur,
Crure neci raptum cornua longa necant.
Spernere quod prosit et amare quod obsit ineptum est.
Prodest quod fugimus, et quod amamus obest.

48. De uiro et uxore

Dum uir et uxor amant, uxorem priuat amato

Parca uiro, nec eam priuat amore uiri.
Coniugis amplectens tumulum pro coniuge uexat
Vngue genas, oculos fletibus, ora sono.
Hanc iuuat ipse dolor, nequit hac de sede reuelli
Grandine seu tenebris seu prece siue minis.
Ecce reum dampnat iudex, crux horrida punit.
In cruce custodit tempore noctis eques.
Hic sitit, ad tumulum uocat hunc et clamor et ignis,
Orat aque munus. hec dat et ille bibit.
Egrum nectareis audet cor inungere uerbis,
Hunc uocat ad primum cura timoris opus.
Sed redit et dulces monitus intexat amaro
Cordi. uicta subit castra doloris amor.
Vir metuens furi furem, suspendia furis
Visit, sed uiduam tactus amore petit.
Hanc ligat amplexu fructumque ligurit amoris.
Hinc redit ad furem, sed loca fure carent.
Hic dolet, hoc questu dolor hic instigat amicam:
Non bene seruato fure, timore premor.
Rex michi seruandum dederat, me regius ensis
Terret, et extorrem me iubet esse timor."
Hec ait: Inueni, que spem tibi suscitet, artem.
Vir meus inplebit in cruce furis honus.
Ipsa uiri bustum reserat, pro fure cathenat
Ipsa uirum, restem subligat ipsa uiro.
Huic merito succumbit eques. succumbit amori
Illa nouo, ligat hos firmus amore thorus.
Sola premit uiuosque metu penaque sepultos
Femina. femineum nil bene finit opus.

49. De iuvene et Thayde

Arte sua Thays iuuenes irretit, amorem
Fingit, et ex ficto fructus amore uenit.
A multis fert multa procis, ex omnibus unum
Eligit, huic ueri spondet amoris opes.
Sum tua, sisque meus, cupio. plus omnibus unum
Te uolo, sed nolo munus habere tuum.
Percipit ille dolos et reddit qualia sumpsit:
Sis mea, sisque tuus. nos decet equus amor.
Viueret non uellem, nisi mecum uiuere uelles.
Tu michi sola salus, tu michi sola quies.
Sed falli timeo, quia me tua lingua fefellit,
Preteriti ratio scire futura facit.
Vitat auis taxum, quam gustu teste probauit.
Fallere uult hodie, si qua fefellit heri.
Thayda si quis amat, sua, non se, credat amari.

Thays amore caret, munus amantis amat.

50. De patre et filio

Est pater, huic natus. hic patri cedere nescit,
Nam fugienda facit et facienda fugit.
Mens uaga discurrit et menti consonat etas:
Mentis et etatis turbine frena fugit.
Ira senis punit pro nati crimine seruos,
Instruit ista senem fabula nota seni.
Cauta bouem uitulumque manus supponit aratro.
Hic subit, ille iugum pellit. arator ait:
Gaude, letus ara, tu quem domat usus arandi.
A boue maiore discat arare minor.
Non placet, ut sudes, sed des exempla minori,
Qui pede, qui cornu pugnat abire iugo.
Sic domat indomitum domitoque boue cautus arator,
Sic ueterem sequitur iunior ille bouem.
Proficit exempli merito cautela docendi,
Maiorique sua credat in arte minor.

51. De uipera et de lima

Vipera fabrilem dapis anxia tendit in edem,
Incipit hec limam rodere, lima loqui:
Nescis posse meum, que sit mea gloria nescis.
Dente meo pateris, non ego dente tuo.
In tenuem ferrum forti molo dente farinam,
Et cadit attritu dura farina meo.
Ferre parcenti castigo tubera morsu,
Aspera plano, seco longa, foranda foro.
Deliras igitur, cum dente minaris inhermi.
Rideo, quod ferior. uulnera ferre gemis.
Fortem fortis amet, nam fortem forcior angit.
Maiori timeat obuius ire minor.

52. De lupis et ouibus

Pugna lupis opponit oues, ouiumque satelles
Est canis, est uerue. hac ope fidit ouis.
Palma diu dormit, desperat turba luporum,
Et simulans fedus federe temptat ouem.
Fedus utrumque fides iurato numine fulsit,

Id lupus, id simplex obside firmat ouis,
Datque lupis male sana canes, recipitque luporum
Pignora. nec metuit nec sua dampna uidet.
Dum natura iubet natos ululare lupinos,
Turba lupina furit, federa rupta querens.
Ergo pecus tutoris egens in uiscera mergit.
Preside nuda suo sic tumulatur ouis.
Tutorem retinere suum tutissima res est.
Nam si tutor abest, hostis obesse potest.

53. De uiro et securi

Quo teneatur, eget nil ausa secare securis.
Armat eam lucus, uir rogat. ille facit.
Vir nemus inpugnat lassans in cede securim.
Arboris omne genus una ruina trahit.
Lucus ait: Pereo. michimet sum causa pericli,
Me necat ex dono rustica dextra meo.
Vnde perire queas, hostem munire caeto.
Qui dat quo pereat, quem iuuat hoste perit.

54. De cane et lupo

Cum cane silua lupum sociat. Lupus inquit: Amena
Pelle nites, in te copia sancta patet.
Pro uerbis dat uerba canis: Me ditat herilis
Gracia, cum domino me cibatur ipsa domus.
Nocte uigil fures latratu nuncio, tutam
Seruo domum. michi dat culmus in edo thorum.
Hec mouet ore lupus: Cupio me uiuere tecum,
Communem capiant oia nostra cibum.
Reddit uerba canis: Cupio te uiuere mecum.
Vna dabit nobis mensa manusque cibum.
Ille fauet sequiturque canem, gutturque caninum
Respicit et querit: Cur cecidere pili?
Inquit: Ne ualeam morsu peccare diurno,
Vincla diurna fero, nocte iubente uagor.
Reddet uerba lupus: Non est michi copia tanti,
Vt fieri seruus uentris amore uelim.
Dicior est liber mendicus diuite seruo.
Seruus habet nec se nec nec sua, liber habet.
Libertas, predulce bonum, bona cetera condit.
Qua nisi conditur, nil sapit esca michi.
Libertas animi cibus est et uera uoluptas.
Qua qui diues erit, dicior esse nequit.

Nolo uelle meum pro turpi uendere lucro.
Has qui uendit opes, hic agit ut sit inops.
Non bene pro toto libertas uenditur auro,
Hoc celeste bonum preterit orbis opes.

55. De uentre et membris

Incusant auidi pes et manus oia uentris:
Omnia solus habes lucra, labore cares.
Nos labor edomuit, te fouit inhercia. sorbes
Omnia, que nostri cura laboris emit.
Disce pati famis acre iugum, uel disce labori
Cedere, teque tui cura laboris alat.
Sic uentri seruire negant. se uenter inanem
Comperit, orat opem, nil dat auara manus.
Ille preces iterat, iterum fugit illa precantem.
In stomachi fundo torpet obitque calor,
Victa fame natura fugit, uis arida fauces
Obserat et solitum non sinat ire cibum.
Vult epulas dare sera manus, sed corporis egri
Perdita non reparans machina tota perit.
Nemo sibi satis est. eget omnis amicus amico.
Si non uis alii parcere, parce tibi.

56. De simia et uulpe

Simia de turpi queritur nate. porrigit aures
Vulpes, non recipit mente, sed aure preces.
Simia sic fatur: Natis ut michi dedecus ornem,
Sufficeret caude pars michi parua tue.
Quid prodest nimia campos insculpere cauda?
Quod michi prodesset, est tibi pondus inhers.
Illa refert: Nimio dampnas de pondere caudam.
Est breuis estque leuis. hec duo dampna queror.
Malo uerrat humum, quam sit tibi causa decoris,
Quam tegat immundas res bene munda nates.
Id nimium nimioque minus ditaret egenum,
Quod nimium minimo credis, auare, minus.

57. De institore et asino

Dum fora festinus lucro petit, instat asello
Institor et pressum pondere fuste premit.

Ille necem sperat nece promittente quietem,
Sed nece completa uiuere pena potest.
Nam cum bella facit et tympana pellis aselli,
Hic lassatur et hec pulsa tonante manu.
Cui sua uita nocet, caueat sibi rumpere uitam.
Non nece, sed meriti iure quiescit homo.

58. De ceruo

Motus uoce canum ceruus fugit, auia silue
Deserit, arua tenet, claustra bouina subit.
Bos ait: Aut luci tenebras aut equora campi
Tucius intrares, hinc piger, inde leuis.
Huc ueniet custosque bouum stabulique magister.
Si duo uel tantum te uidet alter, obis.
Ceruus ait: Michi uestra necem clemencia demat.
Condite me latebris, dum iuuat umbra fugam.
Hunc tumulat fenum. Presepe reuisit arator,
Frondebis et feno munit alitque boues.
Hic redit ac ceruus uitasse pericula gaudet,
Bobus agit grades. E quibus unus ait:
Est leue, uitare cecum. si uenerit Argus,
Argum si poteris fallere, uictor eris.
Centum fert oculos. cui se debere fatentur
Et domus et serui totaque iura loci.
Res tua te reperit Argum, res altera cecum.
Qui tibi dormitat scit uigilare sibi.
Hic silet. Argus init stabulum bobusque ministrat.
Plus equo tenues uiderat esse boues.
Dum munit presepe cibo, dum fulgurat ira,
Ausa uidere diem cornua longa uidet.
Quid latet hic? quid, ait, uideo? sentitque latentem,
Et bona fortune munera letus habet.
Exulis est non esse suum, uigilare potentis,
Stertere seruorum, uelle iuuare pii.

59. De iudeo et pincerna

Fert iudeus opes, sed honus fert pectore maius.
Intus adurit eum cura, laborque foris.
Ergo metu dampni sibi munere regis amorem
Firmat, ut accepto preduce tutus eat.
Regius hunc pincerna regit, cor cuius adurit
Auri dira sitis, qui parat ense nefas.
Silua patet, subeunt. Iudeus in ore sequentis

Cor notat: Ipse sequar, inquit. at ille negat
Et gladium nudans: Nemo sciet, inquit, obito.
Ille refert : Scelus hoc ista loquetur auis.
Prosilit a dumo perdix. hanc indice signat.
Alter ait : Scelus hoc ista loquetur auis?
Et rapit ense caput et opes petit et scrobe funus
Celat. agit celeres annus in orbe rotas.
Perdices domini cene pincerna ministrat,
Ridet et a risu uix uacat ille suo.
Rex audire sitit . hic differt dicere causam.
Fit locus, ambo sedent. hic petit, ille refert.
Rex dolet et leto mentitur gaudia uultu.
Regis consilium consiliumque sedet.
Pincernam crucis esse reum sententia prodit,
Crux punit meritum iure fauente cruci.
Vt perimas quenquam, nullum tibi swadeat aurum.
Nam decus et uitam mesta ruina rapit.

60. De ciue et equite

Ciuis, eques sub rege uigent. hic prelia regis,
Hic dispensat opes. hic uir et ille senex.
Inuidie perflata genis innata doloris
Flammis fax iuuenem torret honore senis.
Regis in aure truces figit de ciue susurras.
Est tibi non pastor, sed lupo ille senex.
Ditant furta senem, creuit sua copia furtis,
Est sua de censu gaza recisa tuo.
Firmabo mea uerba manu, sua furta fateri
Hunc faciam. bello iudice uerus ero.
Cum moueant obiecta senem, plus debilis etas
Hunc mouet et senii crimine uisus hebes.
Parcunt iura seni, si pro sene pugnat amicus
Cui nullius odor fenoris arma probat.
Mendicat pugilem, sed abest qui pugnet amicus.
Nam refugit uiso turbine falsus amor.
Dum fortuna tonat, fugitiuos terret amicos,
Et quis amet, quis non, sola procella docet.
Cena trahit ciuem, differt nox una duellum,
Sollicitat mentem iusta querela senis:
Quos meritis emi, multos michi fecit amicos
Longa dies, cunctos abstulit hora breuis.
De tot amicorum populo non restitit unus,
Quamque dedi multis, nemo repensat opem.
Rebar pace frui, mea paci congruit etas.
Sed mea turbauit gaudia liuor edax.
Hosti multa meo palmam pepigere. tepesco,

Ille calet. careo uiribus, ille uiget.
Arma parum noui, se totum prebuit armis.
Est michi uisus hebes, uisus acutus ei.
Nil michi prebet opem nisi iuste gracia cause.
De fragili queritur preside causa potens.
Corporis eclipsim timet alti copia cordis,
Nam fragili peccat mens animosa manu.
Si turpes nitide mendax infamia uite
Infigit maculas, quid nituisse iuuat?
Desperat lugetque senex. hunc lenit arator,
Qui senis arua nouat, annua lucra ferens.
Me stimulat pietas pro te perferre duellum,
Est michi pro domino dextra parata meo.
Ecce dies oritur, locus est tempusque duello.
Stant pugiles. inhiant mente manuque sibi.
Est equiti fedum, quod stet, quod pugnat, arator,
Seque putat uictum, ni cito uincat eum.
Nil de se retinet uirtus oblita futuri,
Dextera corporeas prodiga fundit opes.
Ictus ipse suos steriles expendit in usus,
Et feriens hostem se magis ipse ferit.
Sed proprie uirtutis opes abscondit arator,
Dum locus expense detur et hora sue.
Aut motu fallit aut armis temperat ictus,
Predicitque minas frontis utrumque iubar.
Dormitans uigilat et cessans cogitat ictus,
Et metuens audet dextra notatque locum.
Hec mora non artis ratio, sed culpa timoris
Creditur. arte fruens esse uidetur inhers.
Gaudet eques uicisse putans, spernitque bubulcum,
Sudoremque suum tergit ab ore suo.
Ecce moram nescit, equitem speculata morantem
In cubiti nodum rustica claua ferit.
Huius plaga loci tocius corporis aufert
Robur. cedit eques seque cadente sedet.
O noua simplicitas! sedet ipse uocatque sedentem,
Et nisi surgat eques, surgere uelle negat.
Surge, bubulcus ait. Cui miles: Surgere nolo.
Alter ait: Sedeas, meque sedere licet.
Turba stupet. Prefectus adest, equitique moranti
Imperat, ut surgat aut superatus eat.
Heret eques. Prefectus ait: Te uicit arator.
Pugna cadit. Regi panditur ordo rei.
Rex ait: Incisum nodo, prefecte, duellum,
Dedecus explanet ille uel ille suum.
Pugna redit, milesque sedet uelut ante sedebat.
Surge, bubulcus ait. Non uolo, reddit eques.
Cultor ait: Dum stare negas, ego stare negabo.
Surgere si temptas, surgere promptus ero.

Ambo sedent, ridet populus, presesque bubulco
Intonat: Aut pugnes aut fuge. tempus abit.
Cultor ait: Surgat. caderet, si surgere uellet.
Percute, preses ait, percute, surget eques.
Te decet aut illum uicti sibi ponere nomen.
Hoc michi non ponam nomen, arator ait.
Surgo, surge, miser! nam turpe ferire sedentem
Est michi, sitque tibi turpe sedendo mori.
Sic ait et timidum mulcet. rogat ille furentem:
Parce precor. uincor. supplico. uictor abi.
Leta nouat fortuna senem. senis unicus heres
Scribitur et dignas intrat arator opes.
Ius superat uires, sors aspera monstrat amicum.
Plus confert odio gracia, fraude fides.

Fine fruor uersu gemino quod cogitat omnis
Fabula declarat datque quod intus habet.